

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr., pe trei luni 1 fior., 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei) si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor raspunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti.

Protestu

Din partea a 14. Comunitati romane, cerculu Birchisiu, comitatulu Carasiului, in caus'a scóloru populare, respective in caus'a ordinatiunii locotenentiale, carea su-pune scólele clerului.

Spectavere Domnule Iude cercualu!
(Stefanu Antonescu).

Primindu ordinatiunea Dtale cá Iude cercualu alu nostru, din 3. Martie 1862 N. 115 prin care ne impune ordinatiunea In. Cons. Ung. Loc. regescu din 15. Ianuariu a. c. Nr. 67343, prin care administratiunea scóloru nóstre greco orientale le predà clerului g. n. u. cu durere de anima ne vedemu siliti a ne descoperi in privint'a acéstá a nostra neplăcere pre langa acea adusa observatiune preaple-cata, a nu ni se imputá de cerbicosia, capritiu seu neascultare, déca ne luamu indreznéla in corpore a-ti descoperi a le nostre pareri: ca acéstá inalta ordinatiune nici decum nu póte fi folositóre, candu carm'a scoleloru nóstre, asia fara de nici unu calculu premergatoriu fora de nici o combinatie din fosta pana acum administratiune scolara, ba dureré — fora de nici o resolutiune mai inalta regéscá a stramutá administratiunea scóloru nostre greco orientale sub Ierarchiá besericéscá ne conditionatu.

Noi subscriesele comunitati din totu cerculu Muresiului ne luamu indreznela a ve substerne parerile nostre in privintia acéstá asia.

Majestatea Sa de gloriosa amintire intru fericire repausatulu Imperatu Franciscu I. vedindu ca mesurile puse in lucrare, pentru cultur'a poporului nostru prin antecessorii sei demna de amintire gloriosá imperatesa Maria Teresia, dela carea avemu si acuma in cerculu acest'a Muresianu un'a scóla din spesele erariului in Caprior'a, si un'a a fostu in Capolnasiu, dara prin rezidirea besericii noue o ruinara, si dela demnulu de gloriosa amintire Imperatulu Iosifu II. carele prin In. reg. rescriptu din an. 1781 bine voi a rendui in facerea scoleloru lemne pentru incalditu din silbele erariale gratis, ba si salarisarea in bani gata a invetiatoriloru din casele erariale imperatesci; vedindu ca mesurile luate pona aci nu core-spundu dorintieloru mai inalte, binevoi prea gratiosu a ordiná ca scolele populare, se se iá de sub carm'a clerului dupa cum se pote vede din pregratiosulu Autografu alu Majestatii sale din 12. Fauru 1810 catra escelentia sa Dnul Archiep. si Metrop. Carlov. Stefanu Strati-miroviciu si pregratiosu a denumi de inspectorulu scoleloru de ritulu G. O. in regatulu Ungariei pre D. Consiliariu Urosie Nestoroviciu carele amblandu in Ungari'a in tote partile locuite de poporulu de R. G. O. in 9. Fauru 1811 si substernú Majestatii sale planulu de organizatiunea administrativa a scoleloru populare. Ba ce e mai multu voindu sacrat. Majestate a dá acestei intreprinderi

sborulu celu doritu binevoi a luá sub a sa pré inalta autoritate **propusulu** Institutu Pedagogico-preparandialu, **preagratiu** si inaltu induratu binevoi a si lua nume de „Parinte“ dupa cum cu superbia cetimu Intim. Inalt. Cons. Ung. Lecol. regescu din a. 1813 Nr. 26500 si asia prin mai inalta aprobatiune a sacr. Majestatei sale, pre bas'a mai inaltei resolutii Ces. regesci, s'a intemeiatu administratiunea scoleloru de rit. G. O. din totu regatulu Ungariei sub presiedinti'a unui consiliariu intaritu de apost. rege cá preside 'a deputatiunei c. r. scolare G. O. din Pesta, cá Locot. C. R. Directoru alu Institutelu pedagogico preparandiale, si cá supremu inspectoru alu scoleloru populare, si a celoru 6 Directori districtuali intre carii au subimpartitu 1176 de scole populare, aduse in viatia, partea cea mai mare si puse in activitate, prin mai sus laudatulu barbatu; si asia acésta administratiune fora intrerumpere au duratu pane la anulu 1849.

In anulu 1849 aflandu de bine sacrat. Majestate Voivodina serbesca si banatulu Temesianu a le desmembrá de catra Ungari'a nu s'au zeuitatu de acea gloriosa mesura a fericitului mosiu, ci s'au préinaltu induratu langa locutiinti'a, c. r. guvernamentalá din Timisiora a ordiná si unu consiliu scolaru, carele forte indestulatu ni a condusu trebile scolare, dupa cum se vede si din acea pregratiuosa mesura a sacr. Majestatii sale daruindu pe inspectorulu scolaru cu colaina precum si pre mai multi invetiatori, semnu pré invederatu ca sacr. Majestate este patrunsu de necesitatea de a vedé pre acestu populu luminatu si desceptu.

Dupa ce Sacr. Majestate a vediutu de bine voiv. serbesca si ban. temesianu prin diplom'a din 27. Dec. a. 1860 a le anessá, si incorporá éراسi cu Ungari'a; in aceste grele probleme politice amenandu-se vre o noua dispunere in privinti'a scoleloru, inclitulu comitatu alu Carasiului prin siedinti'a sa comitatense din 5.

Iuniu 1861 N. 382 a aflatu de bine pro tempore a statori un'a comisiune scolará, sub carea si mai bine a mersu treb'a scoleloru nostre populare, acceptandu cu tota increderea dispunerea Majestatei sale, de a ne incorporá si adaugá éراسi sub vechi'a administratia a deputatiunei din Pest'a.

Dreptu acea premitandu aceste date, cá premergatore avemu temeiu a resoná

I. Ca inaltulu Consiliu Ung. Loc. Regescu n'a avutu dreptu, nici nu are putere a suspendá mai inaltele resolutiuni ces. regesci, cá a' capului seu moralu, si legitimu, fore mai inalta concessiune a aceluasi; caci déca pana acuma in treb'a scolare n'ar' esistá nici o dispusetiune mai inalta, firesce ar urmá ca locotiinti'a sa se ingrigéasca. — Inse aci unde noi avemu prin puterea mai inaltelu resolutiuni ces. regesci deputatia scolará in Pest'a, avemu fondu spre sustienerea instituteloru pedagogico — preparandiale, avemu fondu spre platirea directoriloru districtuali, si si astadi contribuimu in acea privintia, tocma si din punctu de vedere de dreptu, nu are putere a ne desbracá pre noi, de aceste institutiuni cá corporatiuni morale recunoscute prin mai multe resolutiuni c. regesci.

2. Deca carm'a ierarchica, n'a fostu in stare a conduce administratiunea scoleloru mai nainte de a. 1811, nici acum nu putemu crede ca va fi, avendu destule neplaceri si cu conturbarile confesionale; ba spre a stricá mai multu scoleloru credemu ca pote fi*)

a) si din punctu de vedere literariu, ca avendu ierarchia cu totulu alta literatura (?) ne asemanata cu literatura nostra strabuna romana ceruta de spiritulu luminei si a propasirei, si

b) din punctu de vedere de economia, ca fiindu preotimea de localu-directoru, dupa dispusetiunea loc. ungueresci, renduita, firesce ca aru abusá fórte greu si scandalosu de

*) Vine a se intielege numai „carm'a ierarchia“ de pe acolo. R.

puterea acesta a ei; prin pruncii nostri si ar plevi straturile, si granele de negina, si ar stringe fenurile, prunele, si ar culege cucuruzele, fasolea si crumpii, ba si-ar sepa si cucuruzele, care si pana acuma s'a intemplatu in unele locuri, unde se au a flatu asia feliu de invetiatori ne apti, cari slabitiunile sale prin servitiulu aretatu preo tiloru sei le au mai potutu dura; ba

3. Déca Ierarchi'a, prin proto-presbiterii si preotimea sa nu impedece pusulu in lucrare planu abrobatu de sacrat. Majestate, deca curge in fondulu scolariu alu invetiatoriloru, si de cimaila comuneloru, astadi cine nu vede, ca de la 1176 de scole si invetiatori dela an. 1811 pan' la 1862 am putea ave unu capitalu aproape de 5 milioane de fiorini, din care catu folosu si cata lumina n'ar curge astadi in poporulu nostru de care numai prin Ierarchia suntemu despoiati. Si nu rosimu in fatia a aduce inainte si acea impregiurare totu numai dela grigea Ierarchiei ca

4. nu avemu preotime destulu de culta (ba demoralisata cata vrei, rugandu-ne de iertare pentru pucinele esceptiuni ce avemu in preotimea de rendu ca paserile albe intre orabeti) carea se scia conduce administratiunea scoleloru interme, ba nici impus'a datorintia de catechetu, prin atate resolutiuni mai inalte regesci dupo cum se pote vede din intimatulu inaltulu consiliu locotiitoriu ung. din an. 1803 Nr. 562; din 3. Augustu an. 1811; din 27. Maiu an. 1813; si a guvernului temisianu din an. 1851 Nr. 533 amenuntiatore si cu suspendia, de a tiene catechisati'a in scola, anca pana acuma nu i-au patutu scote din nepasare, si cerbicia, si a-i aduce la convingerea morale despre inalt'a misiune si datorintia ceruta de spiritulu religionaru, si de mai inaltele intentiuni a Majestetei sale, si intru acesta pre inalta misiune numai invetiatorii mai facu ce facu; incatu cu totu dreptulu demoralisatiile

cele multe a poporulu nostru acestei impregiurari, acestei negligintie a clerului si a ierarchiei se potu prescrie si imputa.

Asia dara te rugamu Dle Iude cercualu, ca se binevoiesci acestu protestu alu nostru subscernutu cu cerut'a aplecatiune, a-lu lua in consideratiune si pe cale oficiale a-lu inainta prin inclitul nostru comitatu pana la inaltulu Cons. loc. ung. reg., de aici pana la sacratissim'a Majestate, la a carui nume sacru apelamu; ca ordinatiunea inaltulu consiliu ung. loc. regescu, prin carea se suspendeza atate resolutiuni mai inalte regesci fora mai inalt'a aprobare a Majestetei sale, nu o putemu privi de indatoritore.

Mai de parte ne rugamu ca administrati'a scoleloru nostre de legea G. O. pana la mai inalta pertractare a causei Ierarchiei romane si serbe, ce asceptamu in totu minutulu, pana atunci a o subpune deputatiei nationale din Pesta si fosteloru directorate a le nostre pentru serbi din Cacanda, si pentru romani din Lugosiu se binevoiesca prin Majestatea sa a le restaura si pune in activitate, avendu noi si fondu pentru sustinerea si salarisarea loru fore a cersi ajutoriulu ierarchialu.

Datu - se-au in Opidulu Bircisiu 28. Martie 1862
Dimitriu Sandor m. p. jude comunalu. Gerasim Sedanu m. p. cum. George Tusanu m. p. Partenie Bulzanu m. p. Nica Bumbu m. p. — Datu-s-au in comun'a Vörösmorti Stefanu Bordos m. p. jude comunalu, Sofron Ardeleanu cumetu, Todoru Mana cumetu; Todoru Vladasianu; Ionu Balanu m. p. docente.—Comunitatea Ostrovului Gligoru Dragau m. p. jude comunalu; Ion Nedescianu cumetu; Pavelu Papisianu cumetu; din comuna Ostra; Comunitatea Capolnasiului; Avramu Tomsia m. p. jude comunalu Iuon Caldura m. p. juratu; Iuon Pavelu juratu. — Comunitatea Posiaga, Eutimie Ferendescu m. p. jude, Damaschin Martinasiu juratu, Danile Hodoru juratu, Teodor Balla.—Comunitatea Valea-mare Georgiu Ipinetii m. p. jude; Iuonu Popovicu juratu m. p. Ambrosie Pecurariu m. p. juratu, Iuonu Adamu m. p. invetiatoriu.—Comunitatea Capriora, Iuonu Toma m. p. jude, Andreiu Dobrei m. p. Iuonu

Spinanti m. p. jurati; Comunitatea Salciova Iuonu Duma m. p. jude comunalu, Dimitrie Popescu, Filipu Popescu m. p. jurati; Comunitatea Zabaltiu Petru Mili jude comunalu m. p. Iosifu Draganu, Pascu Giurii jurati; Comunitatea Bruznicu, Antoniu Popescu m. p. jude com. Ambrosiu Lazaru juratu, Gerasie Cliciovanu m. p. Pavelu Nichi. Comunitatea Lalasinti, Irimie Marcu m. p. jude comunalu, Damianu' Miuti Alisandru Hatceu, George Vucescu, Iuon Blagoitia jurati; Comuna Bala, Samuilu Bistranu m. p. jude, Iosifu Tafin, Antonie Zsurma, Eutimie Iovanioru, Iosifu Isurgi jurati, Iuonu Mintiescu, Partenie Munteanu Georgie Rachitianu. Comuna Cella Toma Galetariu jude, Alisandru Becichereanu; Ilie Isicheramu jurati, Comuna Bacamezeu, Samuile Lungu jude Iacob Onesianu, Donisie Rusiu, Simeonu Cismasiu, Petru Murarescu.

Siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane din 2. Septemvre 1862

tenuta sub presidulu ordinariu, fiindu de fačia DD. Petru Maniu, Dr. P. Vasiciu, Ilie Mace-lariu, Nicol. Popea, Sava Popovici, Dr. Nemesiu, G. Baritiu, Canoniculu A. Vestemianu, secretariulu secundariu Ioane Rusu, casieriulu I. Brote, control. Al. Bacu si archiv. V. Romanu.

Obiectele mai insemnate, care sau pertractatu sunt urmatórele:

La propunerea Dlui Presiedinte se decise la loculu antaiu, cá se se faca din partea Asociatiunei o adresa de bucurie si de fericitare catra Maiestatea Sa Imperatulu pentru insenatosiarea Maiestatei Sale Imperatesei, care adresa se se tramita la presidiulu guvernului tierii nóstre spre naintare la loculu cuvenitu. Eselenti'a Sa presiedintele citi totu-odata si unu conceptu de adresa cum si de comitiva catra Guvernu, care se primi cu placere si multiumita din partea comitetului. — Se facu apoi dispusetiune despre predarea trebiloru la noulu secretariu.

D. Baritiu face intrebare, ca care se fia anulu lucrarilor Comitetului, adica candu se se incheia protococele afacerilor lui? la care se decise ca anulu solaru.

Se alesera apoi din actele asociatiunei acele hartii, care merita a fi tiparite si trecute in foi'a asociatiunei.

Spre a se duce in deplinire conclusulu adunarei generale in privinti'a stipendiiloru de facutu din sum'a

de 1200 fiorini comitetulu purcese la tiparea acelor'a si statorí dóue stipendii de cate 300 fiorini pentru doi filologi la Universitate, 4 stipendii de cate 100 fior. pentru iuristi si 4 stipendii de cate 50 fiorini pentru tineri studietori in gimnasiulu superioru; se decise apoi a se escrie concursu pentru impartirea acestor'a pana la 4. Octovre n. a. c. Banii se vor dá stipendistiloru in rate trimestrale.

Eselenti'a Sa D. Presiedinte presentá dóue fascióre din Tesaurulu de monumente istorice pentru Romani'a oferite Asociatiunei nóstre dela autorulu, cari se primira cu multiumita si se asiediara in biblioteca.

Se citira, sumele intrate din mai multe parti si mai vertosu dela D. septemviru din Pest'a Simeonu Popoviciu 100 fior., cá adóu'a rata din sum'a ceruta pentru membrii fundatori; dela Dr. Pascu din Rusiava vechia 6 f., dela D. prot. Mecianu o colecta de 29 fiorini din Bram; D. Baritiu preda 57 fiorini dela balulu din 5. Augustu din Elopatak, 12 fior. si 40 cruceri din acte si statute vendute, 10 galb. in natura dela D. Eugenu Predescu din Bucuresci etc.

D. Presiedinte presentéza o scrisóre dela D. Iosifu Grimm, prin care acesta daruesce asociatiunei 25 esemplare din opúlu seu „Denkblatt Karl Fürst zu Schwarzenberg“ care se primesce asemene cu recunoscintia.

Se citi dup'aceea respunsulu consistoriulu gr.-cat. din Oradea mare in urm'a recercarii de a dá deslucire despre manuscrisele lui Sincai si Clainu. Consistoriulu descopere adica ca acele manuscrise se afla intr'adeveru in bibliotec'a episcopésca, insa acelasu nu póte de ele dispune in lipsa de episcopu diecesanu, cu atata mai vertosu, caci bibliotec'a fu inventata de comisariulu regescu. Se primi spre sciintia.

Urmá apoi citirea raportulu casieriulu asociatiunei catra Comitetu, din care se vediu ca afara de cele, intrate in dio'a siedintiei starea casei e de 12557 fior. 70 cr. v. a. Se hotari mai departe ca din sum'a de 4937 f. 70 cr. in bani gat'a se se elóce 3000 f. pe asemnate ipotecari si incatu nu se vor afla de aceste pe obligatiuni de desdaunarea pamentului pentru Transilvaiu'a.

Pentru regulat'a incasare a baniloru de pela membrii ordinari se hotari, cá fiacare membru se fia oblegatu a depune tacs'a respectiva totu-deun'a inainte de adunarea generala a fiacarui amu. Colectorii Asociatiunei se se incunoscintieze despre acésta cu acea adaogere, cá DD-loru se tiena in evidentia lucrulu acest'a si celu

multu cu o luna inaintea adunarii generale se face aratare la Comitetu spre mai buna orientare.

In locul Dlui Ioane Rusu se denumí de colectoru in Blasiu inspectorulu dominiului metropolitanu D. Georgie Popa. Asemene se mai denumí unu colectoru si in Teaca in persón'a Dlui Georgiu Vitézu.

S'au decisu a se esolvi Dlui Muresianu fara amana-re premiulu hotaritu de 50 galb., mai departe cá se se escria concursu la cei 200 f. ajutoriu pentru meseriasi pe timpul pana la finea lui Maiu. La acestu ajutoriu vor putea a concurge: zidarii, lemnarii, rotarii, mesarii si faurii. Totu la locul acela se decise a se tramite 60 f. destinati pentru inavutirea museului si bibliotecelor gimnasiali din Blasiu si Brasiovu, directiunilor respective.

La intrebarea dlui secretariu prim. G. Baritiu, ca ce este a se face cu stufele acele de pretiu, care se afla la Brasiovu dela espusetiune, se botari ca ele se se pastreze pe séma asociatiunei si se se transpuna la Sibiu.

Dupa ce sau mai hotaritu escrierea de concursu la premiulu de 100 f. pentru o carte despre inaintarea economiei de campu si a pomariei se luá in desbatere modulu impartirii in sectiuni a asociatiunei si se decisa a se face provocare deslucitóre in asta privintia prin diarele nationale din partea comitetului. In urma D. Baritiu se si insciintiá indata pentru sectiunea istorica.

S'a hotaritu a se face aratare Inaltului Guvernu despre introducerea ortografiei satorite.

In fine s'a alesu o comisiune, care se cerceteze daca merita tiparirea in fói'a asociatiunei unele manuscrise, cari nu s'au fostu cititu in adunarea generala si cari a mai sositu de atunci încóce.

I. Acte de reuniune pentru infiintiarea de scoli in comit. Dobocci.

(Urmare din Nrulu 29 si 30.)

VI. Invoirea fundamentale.

Subscriii, carii prin aclusele declaratiuni sub (dela comunele si comitentii, in aceasta subscrii, avemu in-sarcinarea de a ne invoii si a conchide tóte cate le vomu aflá de lipsa pentrucá se potemu cu puteri unite redicá una scóla centrale in ori carea din comunele nóstre, luandu in de aprópe si seriósá consideratiune, vointi'a comitentiloru nostrii, sub), si cumpanindu impregiurarile in numele comitentiloru nostrii, alu comunelor, care

neau tramisu, alu nostru si a urmasiloru, ne invoimu obligamu si satorimu urmatórele:

I. Scóla centrale postita de comitentii nostri, si in calitatea sub (descrisa, se va redicá in un'a din comunele nóstre, care la cea mai de aprópe a nóstra adunare, dinpreuna cu Senatul scolasticu, si comisarii nostri in protocolulu de astadi alesi, o vomu aflá mai indemana si apta pentru toti.

II. Planulu dupa care trebuie se se propuna invetiaturile in scóla aceast'a se se prelucre de Ven. Ordinariatu alu Episcopiei gr. cath. din Gherla, dinpreuna cu comisarii din partea nóstra in protocolulu de astadi denumiti, apoi dupa ce se va intari de catra competentele osdinariate, in tóta comun'a dupa confesiunea ei si respective de catra ambele confesiuni romanesci, se se introduca in numit'a scóla centrale. — Planulu acest'a inse numai pan'atunci va sustá, pana candu cu invoirea nóstra, a urmasileru nostrii si a respectiveloru ordinariaturi, nu se va schimbá ori reformá.

III. Planulu cladirei, si eruirea localitatei, unde se se cladésca scóla atinsa, in comun'a dupa I. defipta, éra si concredemu senatului scolasticu in cointelegere cu comisarii nostrii din protocolulu de adi, avendu acest'a dreptu de a conduce maiestrii, si de a castigá materialulu, si locul trebuintiosu, din medilócele care le oferimu sub IV. si le concredemu senatului numitu spre administrare.

IV. Éra ce se atinge de fundarea si dotarea scólei, de sustinerea ei cu medilóce materiale, de administrarea averei scolastice, de asigurarea fundului si a veniteloru curinte, de asignarea speselor pentru zidire si pentru dotarea profesoriloru, apoi pentru ocuparea posturiloru invetiatoresci in conformitate cu planulu de invetiamentu sub II. amintitu, ne invoimu, oferimu, si satorimu fara schimbare pentru tóte tempurile urmatórele:

A. Oferirea averei scolastice.

1. Precum si Ilustrisimulu D. episcopu gr.-cat. alu Gherlei Ioanș Alexi, circulariulu Nr. 1868. / 1861 neau provocatu, cá in interesulu nostru, si alu posteritatei nóstre, imprumutulu natiunale, din an. 1854 respective obligatiunile despre acela se le oferimu pentru inte-meierea scóleloru; asia si noi in presentu deplinu convinsi, ca acela imprumutu mai folositoriu, si mai placutu lui Ddieu si omeniloru nu l'amu poté intrebuintiá, din voi'a si conformu dorintiei Comitentiloru nostrii, de-chiaramu: cá acelasi imprumutu, resp. obligatiunile de-

spre densulu, incatu acelea suntu proprietatea noastră, si se afla anca in posesiunea noastră, séu pentru noi la c. r. perceptoratu, dupa aratarea sub $\frac{1}{2}$ alaturata le oferimu si cédemu cu totulu, adeca capitalulu intregu, si interesele de astadi inainte curgătorie, precum si cele pan'acuma restante, incatu ele inca nu suntu scóse, pentru fundarea, redicarea si sustienerea scólei centrale, in p. I. pomenita, irevocaveru, si fara neci una reserva alta decatu: cá acelea se se intrebuintieze numai spre scopulu in conventiunea acést'a pefiptu, si cu modalitatea aci prescrisa.

2. Obligatiunile despre imprumutulu acest'a, le si predamu si strapunemu prin acést'a in posesiunea senatului scolasticu in protocolulu de adi numitu, si'lu imputernicimu pe acestea: cá se midilocésca, cá obligatiunile acestea se se schimbe din partea oficiolaturiloru de case ale statului, cu altele de asemenea valóre, si pe purtatoriu sunatórie.

3. Senatul scolasticu, care l'amu alesu adi in coin-tielegere cu comisarii nostrii, numai decatu se se apuce de lucru, avendu apoi de a'si dá ratiunile despre cele intreprinse, percepte si erogate, la cea mai d'aprópe adunare a noastră.

4. Afara de imprumutulu nationale, inca mai oferimu la zidirea scólei urmatórele: a) atata lucru cu palm'a séu cu tresure, catu se va cere pana vá fi zidirea de totu sevarsita, dupa una proportiune drépta, lucrata, si aruncata asupra noastră, resp. a comitentiloru nostrii, de catra senatul scolasticu dimpreuna cu comisarii nostrii; b) pétra, varu si lemne, érași in asemenea proportiune si mesura.

5. Totu spre fundarea si sustienerea scólei centrale in p. I. pomenita, mai oferimu din partea comuneloru de noi representante pe 10 ani totu de acolo inainte diumetate venitul crismeloru de tómnă carele este unu dreptu alu nostru individuale, asiá catu sum'a din venitul acest'a totdeuna se se predée nemidilocitu in administratiunea senatului scolasticu.

6. Érași pentru desu pomenit'a scóla centrale ne obligamu pe noi si comitentii nostrii cu toti urmasii, ca vomu dá pe totu anulu cate unu percentu 1% din venitul curatu dupa catastru de pe totu pamentulu ce se afla in presente, séu pe venitoriu se va aflá in mana, noastră, a comitentiloru nostrii si a urmasiloru, si ne invoimu, cá sucursulu in punctulu acest'a oferitu se'lu scóta senatul scolasticu dupa alegere, — cu asecutiune judecatóresca, séu politica, pe cale admistrativa, in in-

tielesulu ordinatiunei imperatesci ddo 20. aprilie 1854 in buletinulu imperatescu Nr. 96.

7. Pentruca fundamentulu scólei in privinti'a mediuloceloru materiale, se fia bine garantatu, dechiaramu: ca noi pe toti comitentii nostrii atatu privati catu si comune ii indatorim: „solidaliter si se fia obligati cu averea si persón'a loru pentru tóte ofertele si obligatiunile din conventiunea acésta, asiá catu senatul scolasticu se aiba voia si putere deplina, de a realisá pe acele chiaru si pe calea legei cu procesu scurtu verbale, si inaintea judecatoriei competente.

8. Din dechiaratiunile comitentiloru nostri sub $\frac{1}{2}$ si din punctele invoicei presente fiindu loru chiaru, ca comitentii nostrii resp. reprezentantii loru, si senatul de ei alesu va avé si dreptulu de patronatu, remanendu vener. ordinariaturu si guvernului politicu dreptulu dupa legi de sine intielesu de asupravighié si peste acésta scóla, cá si peste altele, carii nu sunt de statu fundate dara totusi fiindu in statu suntu sub legile lui, éra Asociatiunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in Transilvani'a sub a carei priveghiere asiedamu tota intreprinderea acésta, ii damu influinti'a mai la vale urmata.

B. Administrarea averei scolastice, si a trebiloru scolastice.

9. Pentru administrarea averiloru scolastice, apoi pentru esecutarea conventiunei acesteia, intre marginile si comodalitatile alegemu astadi din sinulu comuneloru nostre unu comitetu permanentu sub numire de senatu scolasticu. — Senatul acest'a se stée din unu directore si din 8 membrii, din unu casieriu, unu controloru si unu economu, dupa cum acesti suntu alesi si numiti in protocolulu de astadi.

10. Senatul acest'a scolasticu l'amu alesu noi acuma pe 3 ani, si dupa ce se voru implini anii acestia se va alege de nou, de catra adunarea reprezentantiloru, a fundatoriloru; éra membrii lui, carii voru capetá incredere, se pota alege de nou; dara érași numai pe trei ani se va restaurá prin alegere nóua. De cumva la 3 ani reprezentantii fundatoriloru, din ori ce cauza impededatória, nu s'aru poté aduná spre alegere, atunci senatul sustatoriu va remané pan'atunci in activitate, pana candu se va poté tiené adunarea reprezentatiloru si se se va face alegere noua.

11. Atributiunile si mandatele senatului acestuia suntu extraordinarie si ordinare: si adeca: extraordinarie, incatu densulu dupa tenórea conventionale acesteia,

trebuie se se apuce numai decatu de zidirea scólei, de procurarea localitatei, de conducerea maistrilor, de procurarea materialului si de erogarea speselor trebuintioase, fiindu pentru tóte acestea respundietoriu la cea mai d'aprópe adunare a nostra resp. a reprezentantilor de fundatori alesi; apoi ordinarie, incatu adeca densulu va avé se administreze averea scólei, si se pórtre trebile scolare, dupa prescritele conventiunei acesteia.

12. Noi cá reprezentanti ai fundatorilor in totu anulu ne vom aduná regulatu unadata in 13. Noemvre c. n. in localulu scólei, si alegendune presidente d'intre noi, vomu trage la socotéla senatulu scolasticu pentru tóte, cu cate s'au concredintu in conventiunea acésta.— Adunarea acést'a a reprezentantiloru se va privi cá completa, si va poté face concluse totudéuna, déca din reprezentantii alesi celu puçinu diumetate voru fi de façia. In impregiurari presante si estraordinare se vor tiené si mai multe adunari pe anu.

13. Déca óre care d'intre noi, séu urmasii nostri, din caus'a mórtéi, séu din alta pedeca nu se va infaçiosá la adunare, comitentii séu fundatorii din comuna lui, voru alege altulu in loculu lui, care apoi aratanduse in adunare va probá cu documente valide, ca antecesórele seu, este impedecatu din cause cuvióse, si ca densulu e alesu in loculu lui, in tóta form'a pre dreptate.

14. Senatululu scolasticu e *in solidum* respundietoriu pentru avere si pentru tóte trebile scolastice.

15. Senatululu acest'a va stá in cointielegere cu ordinaraturile competente, la alegerea invetiatoriloru, si la alte afaceri scolastice dupa planulu de invetiamentu sub p. II. amintitu.

16. Senatululu scolasticu va capelá pe totu anulu dela adunarea reprezentantiloru unu budgetu scolasticu, si dupa acela trebuie se faca si spele pre anulu respectivu.

17. Senatululu scolasticu va administrá si imparti si stipendiele, care le-arú otari adunarea reprezentantiloru, cá se se dée din fondulu scólei spre scopulu si in numerulu de adunare desiptu, si in sum'a de dinsa otarita.

18. Totu senatululu scolasticu va primi dela adunarea reprezentantiloru si unu modu séu planu generale, cum si spre ce se se elóce séu se se preschimbe capitalele, se se cumpere realitati, si altele asemenea

apoi densulu adeca senatululu va pune in lucrare planulu acesta in detalieri.

19. Contracte ce arú incheiá senatululu scolasticu cu strainii, fia persóne morale ori individuali sunt obligátorie pentru toti fundatorii, incatu senatululu scolasticu la incheierea acelorasi, au tienutu conventiunea acésta si imputernicirea dela adunarea reprezentantiloru primita.

20. Membrii senatulu scolasticu se voru aduná regulatu in tóta lun'a unadata, si candu va fi lipsa, s mai adese-ori, chiepati de directorulu spre sfatuire in comun'a unde va fi scól'a centrale, si voru fi cei mai sirguitori pazitori intru pazirea conventiunei acesteia intru tóte, dupa cea mai buna conscientia fiindu legati in privinti'a acést'a si prin juramentulu, care trebuie se'lu puna pe tóte punctele conventiunei acesteia, la primirea postulu seu.

21. Pentru conclucrarea si ostenele ce voru avé reprezentantii la adunările cele anuali, apoi pentru ostenele membriloru senatulu scolasticu, si remunerarea lorú, cum si a comisariiloru, pe carii iamú alesu, séu ii vomu mai alege la alte adunari, cu privire la aceea, ca aceste voru fi, mai alesu la inceputulu intreprinderi nóstre, negresitu tare ocupati, si pre langa tóta increderea, cu carea ii onoramu, nu amú póte pretinde, cá densii negligandusi traiulu lorú pe tóte díele se'si puna tóta sudórea si teupulu in interesulu publicu fara cevasi despagubire, amú statoritu, cá adunarea reprezentantiloru pentru toti functionarii acestia ai institutulu nostru, se otarésca dupa impregiurari, dupa starea fundulu si servitiile carii le vomu pófti dela densii, remuneratiuni si diurne cuventiúse.

C. Inspectiunea preste institutulu séu scól'a acést'a centrale.

22. Institutulu acest'a, fiindu de catra comitentii nostri redicatu si fundatu cu averea si medilócele lorú private, se va guverná atatu in privinti'a averei, catu si in privinti'a invetiamentulu nemidilocitu totudéuna numai de catra fundatorii insusi prin reprezentantii si senatululu lorú, dupa modalitatea conventiunei acestia.

23. Inse prin acést'a nu voimú a limitá ori esclude, neci vener. ordinaraturile dela influinti'a ce trebuie se o aiba pentru cele religionarie si morale, neci guberniulu politicu dela supravigherea preste tóte institutela de invetiamentu.

24. Ba fiindu-ca conventiunea noastră se unesc deplinu cu scopulu maretu alu Asociatiunei pentru literatur'a si cultura poporului romanu in Transilvani'a, cu resiedinti'a in Sibiu, asiá noi punemu totu institutul acest'a, atatu in privinti'a fonduriloru si a averei, catu si in privinti'a planului de invetiamentu sub nemedilicit'a privighiere a numitei asociatiuni.

25. Priveghiarea acést'a va constá inse intru a grigi, cá averile se se adminstreze dupa conventiunea acéast'a, si invetiaturile se se propuna dupa planulu institutului, cu unu cuventu intru a portá grigi'a, cá conventiunea acéast'a si planulu de invetiamentu dupa p. II. gatitu se se aplice cu tóta acurateti'a si consecuinti'a, éra candu in asta privintia aru simti scadere, se faca aratare la adunarea reprezentantiloru anuale, ori ocazionale, si se céra vindecarea reului.

26. Asociatiunea pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in Transilvania, va poté intreprende dreptulu acéast'a de priveghiare tramitendu din membrii sei comisari, carii se cercetédie scól'a, cursulu invetiatureloru, protocolulu si tóte ratiunile Senatului, si va poté cu unu cuventu toti pasii aflati de dens'a bunii a-i face, numai cá institutul séu scól'a acéast'a se infloreasca, si se fia asecurata.

27. De altumentrelea tóta averea miscatória si nemiscatória, cata va avé scól'a acést'a, si e transpusa in administratiunea Senatului scolasticu, va remané pentru totudeauna deschilinita si separata de orice alta avere straina, portandu numele colectivu, „fundulu scólei centrale din comun'a sub p. I. deficta.

28. Fundulu acéast'a, cá atare va castigá drepturi, si va luá asupra s'a, cá ori care persóna morale, obligamente, fiindu sub administrarea si reprezentarea Senatului scolasticu.

29. Fiindu scopulu conventiunei acesteia pentru beserica si pentru statu intru una forma folositoriu, credemu si supunemu, ca amendoue poterile acesteia inalte se voru intrece in zelulu de a ne aprobá, intar; si ajutá intru tóte cate leamu statoritu in conventiunea acéast'a, noi inse si pana atunci remanendu curatu pre terenulu dreptului privatu, care este bas'a conventiunei acesteia, ne vomu sustiené, si la casu de lipsa apará pre calea legiloru private in contra ori caroru influin-

tie, séu atacuri straine, carii aru vetamá drepturile nóstre in conventiunea acéast'a intemeiate. — Aperarea acéast'a o concredemu in asemenea mesura, si Senatului scolasticu, candu adunarea noastră, din ori ce pedeca, nu aru fi la olalta.

30. Asociatiunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in Transilvani'a îi remane in voi'a libera de a mediuloci aprobare mai inalte la institutu acesta alu nostru, cu una intreprenderc de sene statoría, ori cu privire la identitatea scopuriloru de a ne socoti dupa prescristele statuteloru sale, nevatamandu inse intru nemic'a conventiunea acéast'a.

31. In fine amu statoritu si amu si gatitu invoirea acéast'a in trei esemplare originale tóte trele, si voimu cá din acestea se se depuna spre pastrare unu originale in archivulu Asociatiunei pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu in Transilvani'a din Sibiu; altulu in Archivulu Diecesei episcopesci gr. catolice din Gherla, si alu treilea in Archivulu Senatului scolasticu.

Spre mai mare intarire si etern'a adeverentia, despre tóte in scrisórea acéast'a cuprinse, neamu pusu aici numele nóstre, si amu trasu semnele inaintea loru cu man'a noastră propria. Datu in Hidu (Hidalmás) in comitatulu Dobocei in 8. Maiu dupa calindariulu nou, anulu Mantuirei 1862.

Imputernicitii din comun'a Racos N. N. etc.
Inainiea noastră cá martori.

Numele acelora, carii nu sciu scrie, si au apasatu crucea cu man'a sa propria se au scrisu prin mine.

N. N.

(Vá urmá.)

Respunsuri.

T. M. — Pest'a. Ne putendu sei dela inceputu, ca sentintiele pe care ni le vei tranite vor fi asia de multe, s'au inceputu a se publicá; insa pecatu se vede acuma, nu se poté pretinde, cá se publicamu totu in august'a noastră fóia.

Catu pentru remuneratiune, nu scimu fi facutu la olalta nice unu acordu; éra manuscriptele odata tramise, nu se mai potu retramite din parte-ne. Atata spre sciinti'a si liniscirea Dtale!